

"כולנו רקמה אנושית אחת חיה"-

חווית ההתמודדות של מחנכות בליווי תלמידים לאחר אובדן הורה בגיל הילדות

מוגש על ידי: גלי פרנק בהנחיית: דר' ענבר לבקוביץ

מבוא

- מותו של אדם יקר ואהוב הינו אירוע קשה ומטלטל. תחושת האובדן הינה אישית וייחודית ועשויה להיות כרוכה ברגשות של חוסר אונים, חרדה, עצב, בדידות ואשמה, ריקנות ובלבול.
- למותו של ההורה יכולות להיות השלכות התפתחותיות על הילד.
- אובדן הורה לוקח מהילד את אחד ממשאבי ההגנה העיקריים שלו ופוגע באיזון המשפחתי.
- כאשר הורה נפטר, האשליה לגבי כוחו הרב של ההורה מתנפצת כמו גם הציפייה לכך שההורה יהיה תמיד זמין, נוכח ומגן.
- קיימת חשיבות רבה למסגרת הבית ספרית, כמערכת תמיכה והגנה עבור הילד האבל.
- בית הספר יכול להוות מקום יציב ובטוח עבור הילד המתאבל, ובכך לתרום לחוסן הפנימי שבו.
- קיים מקום מרכזי למחנך, אשר זמינותו לצורכי תלמידיו עשויה להיות משמעותית בשיקומם ובחזרתם לתפקוד תקין.
- ילדים רבים נוטים שלא לדבר על חווית האבל שלהם מתוך החשש להיתפס כשונים על ידי חבריהם או על ידי הצוות החינוכי. לפיכך, בידי הצוות החינוכי ובראשו המחנכת, קיימת היכולת לסייע לילדים שחוו אובדן הורה, לתת תמיכה ומענה בהתאם לצרכיהם ולעזור להם לנרמל את חווית האבל שלהם, על מנת שלא יחוו שונים.
- מטרתו של מחקר זה הינה העמקת ההבנה באשר לחווית מחנכות בבתי ספר יסודיים ודפוסי התמודדותן עם תלמידי כיתתן, החווים תהליכי אבל ואובדן בעקבות מות הורה.

ממצאים

מניתוח הראיונות עולות התמונת הבאות:

1. "למה לכולם יש אמא ורק לי אין?": התנהגויות האופייניות לתלמידים שחוו אובדן הורה.

"הוא אומר: אני מתגעגע לאבא, איפה אבא? למה זה קרה דווקא לי?" (ליהי, בת 38).

2. "הילדה הזאת השאירה אצלי צלקת": התמודדות מחנכות עם תלמידים שחוו אובדן הורה.

"המציאות האכזרית הזאת והילד שנשאר בלי אמא שלו לא עזבו אותי. דאגתי לו ודאגתי לנו... זה השפיע עליי מאוד" (דניאלה, בת 31).

3. "זה היה נורא, לא ידעתי מה עושים": יחסי הצוות החינוכי עם המחנכות המלוות תלמידים שחוו אובדן הורה.

"אין ממש זמן לעצור ולחשוב מה עושים או להתייעץ, עובדים בשיטה של כיבוי שריפות" (אורנית, בת 59).

4. "אין משהו מסודר": התאמת תכניות הלימודים וההווי הכיתתי עבור תלמידים שחוו אובדן הורה.

"לא חוגגים אצלנו יום משפחה, תמיד מחפשת משהו אלטרנטיבי, שהילדים האלה לא ירגישו שונים" (קארין, בת 43).

שיטה

- מחקר זה מתבסס על השיטה האיכותנית- פנומנולוגית.
- בוצעו ראיונות חצי מובנים עם שמונה מחנכות, בגילאים 31-59, העובדות בבתי ספר יסודיים, בכיתות א-ו ובאות במגע מתמשך וקרוב עם ילדים שחוו אובדן הורה, בעת שלמדו בכיתתן.
- הראיונות הוקלטו, תומללו ונותחו ניתוח תוכן.

דיון

- ממחקר זה עולה כי ילדים שחוו אובדן הורה בגיל הילדות מציגים סימפטומים רגשיים והתנהגותיים שונים.
- מחנכות הכיתה תארו מעורבות רגשית גבוהה ואת השפעת האירוע המורכב עליהן.
- תוארה תחושת חוסר אונים, חוסר שליטה ומחסור בידע, לצד רצון עז לסייע ואמפתיה רבה לתלמידים שחוו אובדן.

המלצות יישומיות

- מתן ידע, תמיכה והדרכה למחנכים אודות התמודדות במצבי אובדן.
- כתיבת והטמעת תכניות התערבות, שיאפשרו למחנכות להתמודד באופן יעיל ומסודר עם תלמידיהן, שחוו אובדן הורה.

ביבליוגרפיה:

- בן אשר, ס' וארבלי ברוך, פ' (2012). אבל שקוף בבית הספר. פסיכואקטואליה, עמ' 42-45.
- גרטנר, ס' (2014). אובדן ואבל בגיל הרך. פסיכואקטואליה, עמ' 46-54.
- Busu, O. V., Luchici, A. I. (2016). Overcoming the children's mourning state through psychological intervention. *Social Sciences and Education Research Review*. (3) 36-47.
- Dyregrov, A. (2008). *Grief in children. A Handbook for adults*. Second Edition. Publisher: Kingsley, J. London and Philadelphia.